

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)**Viite: VN/2166/2026**

Lausunto annettu lausuntopalvelussa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=98324086-f916-49cc-a305-72d1602747e1>

Unifi kiittää mahdollisuudesta lausua. Unifi pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Siirtymän toiselta asteelta korkeakouluopintoihin tulee olla sujuva, ja väylien monipuoliset. Erityisesti nuorille toiselta asteelta valmistuneille opintosetelikokeilu tarjoaa hyvän mahdollisuuden kokeilla korkeakouluopintoja ja etsiä ja kokeilla omaa alaa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan 30 opintopisteen opintoseteliin olisivat oikeutettuja 1.12.2025–30.6.2028 ensimmäisen toisen asteen tutkintonsa Suomessa alle 29-vuotiaana suorittaneet, jotka eivät ole saaneet tai vastaanottaneet opiskelupaikkaa. Unifi pitää kohderyhmän laajuutta ja määrittelyä tarkoituksenmukaisena. Hakijakäyttötymisen ennakointi on kuitenkin haastavaa. Unifi pitää myös hyvänä Opintosetelin kahden vuoden käyttöaikaa.

Esityksessä jää epäselväksi työttömyysetuudella olevien nuorten mahdollisuudet hyödyntää opintoseteliä kokonaisuudessaan. Kun työ- ja elinkeinoministeriössä samaan aikaan valmistellaan esitystä työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi (VN/33301/2025), täytyy näiden lainsäädäntöjen täydentää toisiaan ja huomioida mahdolliset ristiriidat.

Opin.fi-alustaan on jouduttu rakentamaan uusia toiminnallisuuksia sekä kehittämään ja rakentamaan viestintää ja palvelussa käytettyä kieltä nuorten kohderyhmää vastaavaksi, kun aiemmin palvelun kohderyhmänä ovat olleet jatkuvat oppijat ja korkeakouluopiskelijat. Tämä on tuonut samalla ylimääräisiä kehittämiskustannuksia, erityisesti kun valmistelun aikataulu on ollut hyvin tiukka.

Unifi pitää tärkeänä esityksen ohjausta koskevaa osiota. Erityisesti nuorille tulee tarjota tukea koulutus- ja uravalintoihin, osaamisen tunnistamiseen sekä tutkintokoulutukseen hakemiseen. Kuitenkin tähän on käytössä rajalliset resurssit. Vaikka ohjaukskustannuksia on hinnoiteltu mukaan seteliin, käytännön toteutus ja todellinen resurssointi jäävät kuitenkin vielä avoimeksi. Setelin käytännön toteutus saattaa lisätä myös manuaalisesti tehtävän

tietojärjestelmätyön määrää yliopistoissa. Rahoitus on mitoitettu laskennallisesti 31 000 opintosetelin käyttäjälle, minkä on arvioitu riittävän opintosetelikokeilun kohdejoukolle. Ennakoituja käyttäytymisvaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida. On riski, ettei setelin rahoitus kata yliopistoille syntyviä todellisia opetus- ja ohjaukustannuksia tai riitä vastaamaan todelliseen tarpeeseen ohjauksen osalta.

Seteli saattaa edistää omien kiinnostuksenkohteiden ja oman opiskelualan löytämistä. Mikäli opiskelija ilmoittautuu kurssille, mutta ei suorita juurikaan opintoja, koska on todennut ettei ala tai sisältö ole hänen juttunsa, ei sikäli ole ongelma, koska silloin hän ei myöskään hae tai saa sen alan opiskelupaikkaa, jossa todennäköisesti ei suorittaisi opintoja loppuun.

Unifi pitää tärkeänä kokeilun seuranta ja vaikutusten ja tutkimusperustaista arviointia, jotta voidaan arvioida vaikutuksia nuorten hakijakäyttäytymiseen sekä koulutustason nostamiseen. Setelillä saattaa olla vaikutusta myös uusien ylioppilaiden nopeampaan siirtymiseen korkeakouluopintoihin. Mikäli kokeilun tulokset ovat hyviä, Unifi pitää perusteluna opintosetelin tarjonnan jatkamista.

Lopuksi Unifi huomauttaa myös, että tässä rajallisia julkisia resursseja käytetään lyhytaikaiseen kokeiluun sen sijaan, että vahvistettaisiin korkeakoulujen perusrahoitusta tai lisättäisiin tutkinto-opiskelun aloituspaikkoja, joilla on todistetusti suora vaikutus koulutustasoon. Tämä on huomionarvoista erityisesti, kun kokeilun jatko on epävarmaa.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja